

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI I INNYCH PRACOWNIKÓW
W SYTUACJI PODEJRZENIA LUB UJAWNIEŃ CYBERPRZEMOCY
W PUBLICZNYM ZESPOLE SZKÓŁ
IM. ODDZIAŁU PARTYZANCKIEGO „JĘDRUSIE”
W SULISŁAWICACH**

Wstęp

Wykorzystanie nowoczesnej technologii jest stylem pracy współczesnej szkoły. Musimy pamiętać o tym, że młodzież, z którą pracujemy, to tzw. cyfrowi tubylcy, czyli ci, którzy technologią posługują się na co dzień, traktując ją jako źródło wiedzy, nauki, rozrywki i komunikacji.

Komputery gwarantują szybki dostęp do informacji, uatrakcyjniamy lekcje, pomagają uczyć skuteczniej, aktywniej i ciekawiej. W tej technologicznej rzeczywistości szkolnej musimy poświęcić wiele uwagi, aby treści dostępne za pomocą Internetu były rzetelne i pożądane, żeby korzystanie z urządzeń komunikacyjnych w szkole było bezpieczne, a aktywność młodzieży nie pozwalała na zetknięcie się z różnymi formami cyberprzemocy.

Czym jest CYBERPRZEMOC?

Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Technologie te to głównie Internet oraz telefony komórkowe.

Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.

W odróżnieniu od „tradycyjnej” przemocy (ang. bullying) zjawisko cyberprzemocy charakteryzuje wysoki poziom anonimowości sprawcy. Ponadto na znaczeniu traci klasycznie rozumiana „siła”, mierzona cechami fizycznymi czy społecznymi, a atutem sprawcy staje się umiejętność wykorzystywania możliwości, jakie dają media elektroniczne.

W odróżnieniu od „tradycyjnej” przemocy zjawisko cyberprzemocy charakteryzuje wysoki poziom anonimowości sprawcy.

Charakterystyczna dla problemu szybkość rozpowszechniania materiałów kierowanych przeciwko ofierze oraz ich powszechna dostępność w sieci sprawiają, że jest to zjawisko szczególnie niebezpieczne. Kompromitujące zdjęcia, filmy czy informacje potrafią zrobić w Internecie bardzo szybką „karierę”, a ich usunięcie jest często praktycznie niemożliwe.

Działania profilaktyczne w szkole

Głównym celem działań profilaktycznych szkoły w zakresie przeciwdziałania cyberprzemocy jest ograniczenie lub całkowite wyeliminowanie zachowań agresywno - przemocowych, realizowanych przy użyciu technologii komunikacyjnych w szkole i poza nią, a także zapobieganie powstawaniu tego rodzaju problemów.

Aby działania te były efektywne, powinny opierać się na kilku kluczowych zasadach. Podstawowym warunkiem powodzenia każdego programu zaradczego jest stworzenie takiego środowiska szkolnego, które charakteryzuje się ciepłem, życzliwym nastawieniem i zainteresowaniem ze strony dorosłych.

Wytwarzanie pozytywnych więzi i kreowanie przyjaznego, wspierającego środowiska szkolne-go znacząco osłabia ryzyko przejawiania zachowań agresywnych przez uczniów.

Zarazem jednak w szkole muszą istnieć wyraźnie wytyczone granice akceptowanych zachowań. Fundamentalnym elementem każdego programu mającego na celu ograniczenie zjawiska cyberprzemocy powinno być również dostarczanie uczniom wiedzy i umiejętności posługiwania się technologią komunikacyjną. Uświadamianie całej społeczności szkolnej (uczniom, rodzicom, nauczycielom i innym pracownikom szkoły) zagrożeń płynących z użytkowania Internetu i telefonii komórkowej, a jednocześnie uczenie zasad odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z tych technologii jest ważnym czynnikiem w zapobieganiu cyberprzemocy.

PROCEDURA REAGOWANIA W SZKOLE W SYTUACJI CYBERPRZEMOCY

Podstawa prawna:

art. 4a Ustawy z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)

Art. 4a. Szkoły i placówki zapewniające uczniom dostęp do Internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Szkoła prowadzi działania profilaktyczne uświadamiające całej społeczności szkolnej (uczniom, rodzicom, nauczycielom i innym pracownikom szkoły) zasady korzystania i zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych.

2. W szkole podejmuje się interwencję w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.

3. Niniejsze procedury zawierają zasady postępowania nauczycieli i innych pracowników szkoły w sytuacji podejrzenia lub ujawnienia cyberprzemocy.

II. OPIS PROCEDURY REAGOWANIA SZKOŁY NA UJAWNNIENIE CYBERPRZEMOCY

1. Ujawnienie przypadku cyberprzemocy

Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice, inni uczniowie — świadkowie zdarzenia, nauczyciele.

2. Ustalenie okoliczności zdarzenia

- a) Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.
- b) Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel nie będący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora.
- c) Pedagog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.
- d) Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
- e) Nauczyciel informatyki w procedurze interwencyjnej, o ile to możliwe zabezpiecza dowody i ustala tożsamość sprawcy cyberprzemocy.

3. Zabezpieczenie dowodów

- a) Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego, itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.
- b) Zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog szkolny, rodzice, a wreszcie policja, jeśli doszło do złamania prawa.

4. Identyfikacja sprawcy

- a) Szkoła podejmuje działania mające na celu identyfikację sprawcy cyberprzemocy.
- b) W sytuacji kiedy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z Sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.
- c) W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z policją

5. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

- a) W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny lub wychowawca powinien podjąć następujące działania:
 - przeprowadzić rozmowę z uczniem, której celem jest ustalenie okoliczności zajścia, wspólnie zastanowić się nad jego przyczynami i poszukać rozwiązania sytuacji konfliktowej;
 - omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
 - zobowiązać sprawcę do zaprzestania swojego działania i usunięcia z Sieci szkodliwych materiałów;

- ustalić ze sprawcą sposób zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy.

b) Jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy.

c) Nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

d) Rodzice sprawcy zostają poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środkach dyscyplinarnych wobec ich dziecka.

e) We współpracy z rodzicami należy opracować projekt kontraktu dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nieprzebrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

6. Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy cyberprzemocy

a) Wobec sprawcy cyberprzemocy szkoła stosuje kary zawarte w statucie szkoły.

b) Podejmując decyzję o rodzaju kary należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody — czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z Sieci, itp.;
- czas trwania prześladowania — czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;
- świadomość popełnianego czynu — czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę koledze oraz jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości, itp.;
- motywację sprawcy — należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie;
- rodzaj rozpowszechnianego materiału.

7. Działania wobec ofiary cyberprzemocy

a) Ofiara cyberprzemocy otrzymuje w szkole pomoc psychologiczno- pedagogiczną udzielaną przez pedagoga lub wychowawcę.

b) W strategii działań pomocowych uczeń- ofiara powinien otrzymać wsparcie psychiczne oraz poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania.

c) Po zakończeniu interwencji wychowawca wraz z osobą udzielającą pomocy monitorują sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

d) Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy zostają poinformowani o problemie, podjętych działaniach szkoły i, w miarę potrzeb, otrzymują wsparcie i pomoc specjalistów.

8. Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie

- a) Opieką psychologiczno- pedagogiczną otacza szkoła świadków zdarzenia uczestniczących w ustalaniu przebiegu zajęcia.
- b) Osoba, której uczeń zaufał informując o cyberprzemocy ma obowiązek postępować tak, by swoim zachowaniem i działaniem nie narazić świadka zgłaszającego problem.
- c) Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą, jako metoda wyjaśniania sprawy.

9. Sporządzenie dokumentacji z zajęcia

- a) Pedagog szkolny zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń.
- b) Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
- c) Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis, itp.).

10. Powiadomienie sądu rodzinnego

- a) Jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka.
- b) W sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądaných rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z zawiadomieniem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.
- c) W przypadku szczególnie drastycznych aktów agresji z naruszeniem prawa, dyrektor szkoły zobowiązany jest zgłosić te fakty policji i do sądu rodzinnego.

III. POSTANOWIENIA KOŃCOWE:

1. Niniejsze procedury mogą być zmienione uchwałą Rady Pedagogicznej.
2. Procedury wchodzi w życie z dniem ich uchwalenia.